

Sundregruppens verksamhet hösten 2017

Juho Könönen tömmer påsar...

Inledning

2017 blev ett ganska normalt år vad gäller antal ringmärkta fåglar i Sundre. Under vårsäsongen fångades och märktes 2042 fåglar, vilket är en hyfsad summa och under höstsäsongen 2349 fåglar, vilket är en ganska låg summa. Detta ger en totalsumma på 4535 (2016 blev det hela 4688 fåglar). I totalsumman ingår kategorin "övrig märkning" med 304 fåglar (160 fåglar under våren och 144 i samband med Sundregruppens hösthelg i oktober). Bemanningen i verksamheten under hösten var hyfsad med några nya bekantskaper som var villiga att delta i denna spännande forskning, men behovet av fler assistenter och till viss del även ringmärkare är stort.

Höstens verksamhet

Hösten 2017 i Sundre kommer som sagt också att gå till historien som en måttlig höst, sett till antalet ringmärkta fåglar. Höstens totala märksiffra i den standardiserade märkningen blev 2349 fåglar, jämfört med toppåret 1990 då hela 5342 fåglar märktes under hösten (2016 blev det 2247 fåglar). Av udda märkarter kan nämnas två nattskärror, två nötväckor och hela fem mindre korsnäbbar. Vädret påverkar givetvis fångstsiffrorna mycket och årets höstsäsong var av den blåsigare sorten. Verksamheten behövde ställas in under tre dagar p.g.a. vädret, men många var dagarna då det blåste

ganska friskt eller regnade och endast ett begränsat antal nät (eller alla nät under en begränsad tid på morgonen) kunde användas.

En av fem märkta mindre korsnäbbar

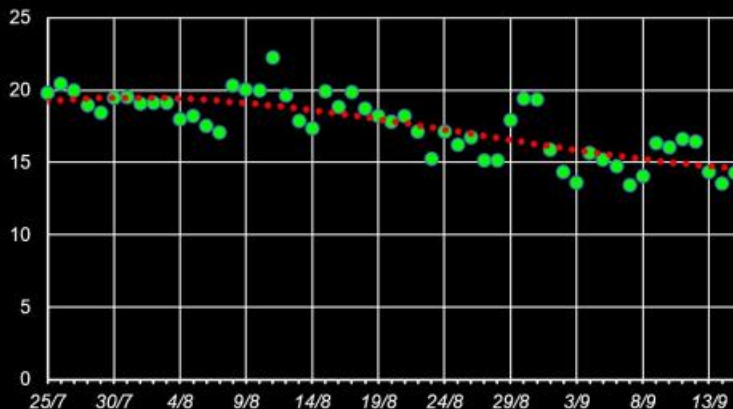
25-31 juli

Årets höstsäsong inleddes med mestadels måttliga vindar från varierande riktning, men västsektorn dominerade. Hösten 2016 var det kortbyxväder i stort sett alla dagar, medan denna höst var något svalare. 219 fåglar märktes (2016 blev det 252 fåglar) med lövsångare i topp (100), ärtsångare som god tvåa (26) och något överraskande talgoxe som trea (25). Gök tillhör de ovanligare märkarterna i Sundre, men en fick en ny glänsande ring redan i början av säsongen.

En brun glada gladde märkarna med att visa upp sig under slutet av perioden.

VÄDRET UNDER HÖST-PERIODEN

dygnsmedeltemperatur 25 jul - 15 sep 2017

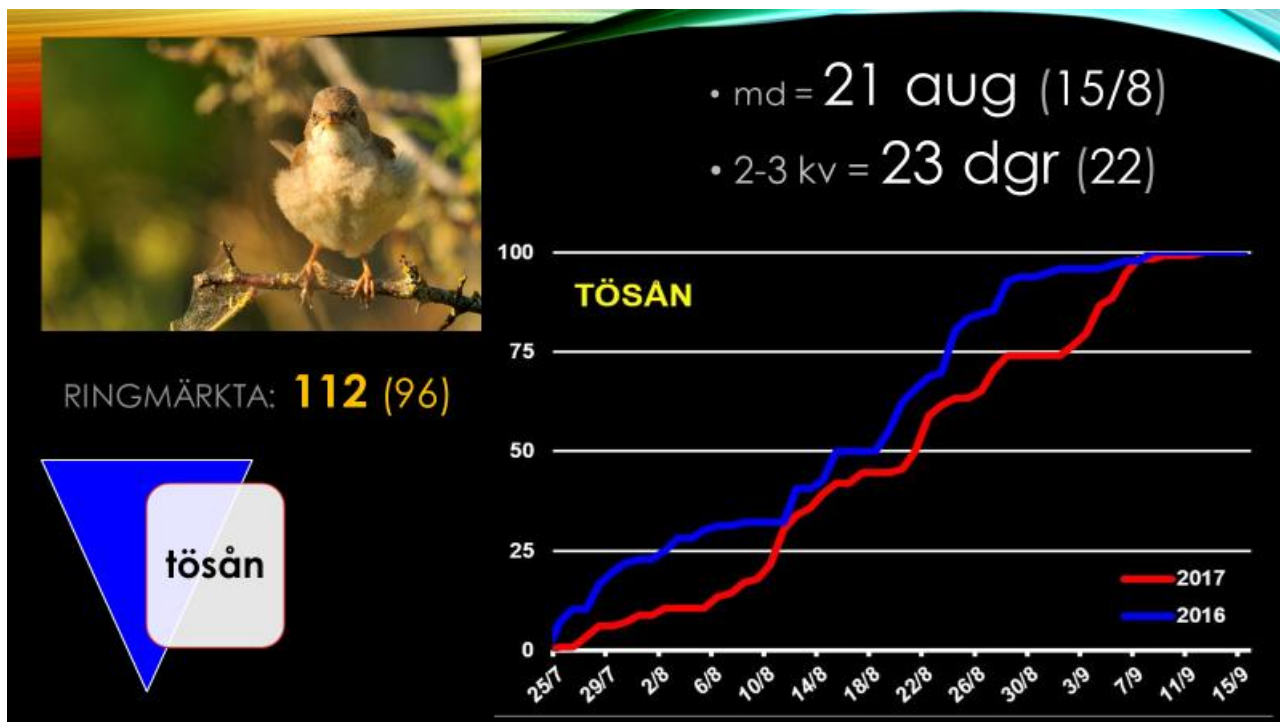
- juli, liksom hela sommaren gav i år en ganska sval period
- det blev några varma sommardagar under augusti
- medeltemperaturen föll både jämnt och normalt under perioden

Höstens väder

Augusti

Augusti inleddes med måttliga till friska vindar (vissa dagar även hårda vindar med inställd märkning som följd) från framförallt västsektorn. Under mitten av månaden lugnade vinden ner sig, för att öka igen i slutet av månaden. Det blev något varmare och det var faktiskt kortbyxväder under mitten av månaden. Den 4-5.8 inföll dagar då ingen märkning kunde genomföras p.g.a. vädret. 1071 fåglar märktes (2016 blev det 1159 fåglar) under månaden, åter med lövsångare i topp (326), följt av ärtsångare (202), trädgårdssångare (82) och törnsångare (73). Ytterligare en gök och 2 sparvhökar fångades och märktes. Bland de lite mer udda märkta arterna kan nämnas 5 mindre korsnäbbar och två nötväckor, båda arterna ovanliga i fångsten.

I fält noterades en förbiflygande adult havssula 13.8 och 15.8, ett antal ängshökar sågs av och till månaden ut och en rostand (vild eller rymling från någon fågelpark?) landade den 26.8 i Rivsviken och höll till där månaden ut. En ägretthäger passerade mot Öland den 28.8. Vårens ägretthäger som passerade ringmärkarboden (och fotograferades) visade sig vara ringmärkt i Vitryssland! Som vanligt höll ett antal kaspiska trutar (som mest 17) och en eller två medelhavstrutar till nere vid Rivet tillsammans med ett stort antal silltrutar.

Törnsångarens höstflyttning – en typisk augustiart

En av höstens två nattskärror

1-15 september

Perioden inleddes med växlande vindar från nordsektorn, för att sedan avslutas med sydvästvindar. Det varma vädret byttes ut mot svalare temperaturer och inte en enda dag orkade termometern över 20-gradersstrecket. Höstens bästa dag i antal märkta inföll faktiskt först den 7.9, då 161 fåglar försågs med en ring. Den 14.9 ställdes märkningen in p.g.a. hård vind.

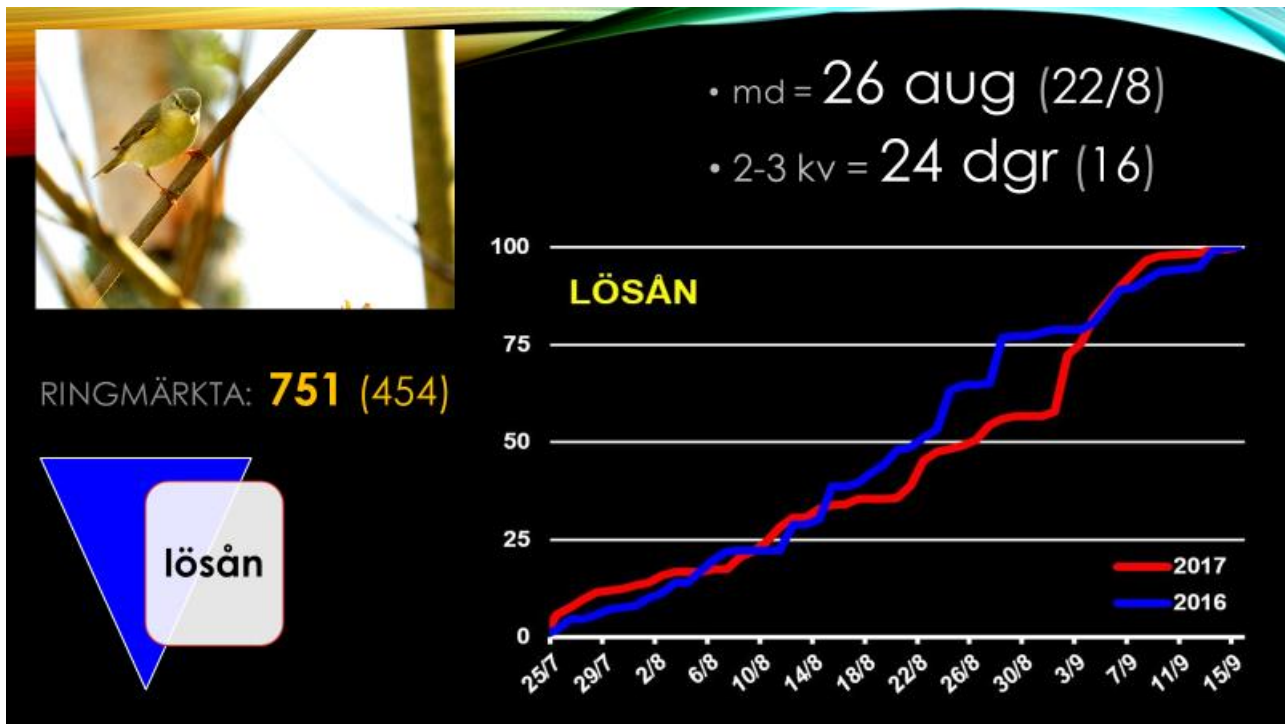
Totalt märktes 1059 fåglar (2016 blev det 838 fåglar), med lövsångare i topp (325), rödhake som god tvåa (115) och ärtsångare som trea (100). Hela 95 svartvita flugsnappare var en hyfsat bra summa. Bland de intressantare märkarterna kan nämnas ytterligare 3 sparvhökar, höstens enda tajgasångare, höstens enda (!) höksångare, 4 blåhakar och 2 mindre flugsnappare. Från fältobservationerna kan nämnas att rostanden var kvar den 1.9 och minst två stäpphökar gästade socknen den 6-8.9. En aftonfalk besökte socknen den 5.9. Riktigt kul var det den 6.9 då hela 88 bivråkar sträckte söderut vid Muskmyr, en ovanligt hög summa. Hela 10 röda glador snurrade över Muskmyr den 7.9. Även flera ängshökar, både unga och gamla, sågs vid Muskmyr under perioden.

En av höstens blåhakar...

Ringmärkning

Trädgårdssångare fångades något över medelantal, medan övriga sylvia-sångare stannade strax under medel. Sylvia-sångarna (förutom höksångaren, endast en märkt!) verkar alltså ha klarat sommarens häckning bra. Det verkar ha gått hyfsat med häckningen för phylloscopus-sångarna, förutom för grönsångaren, endast 37 (jämfört med ett medel på 72). Vår karaktärsart, lövsångaren, hade ett ganska bra år med 751 märkta (medel 701 och t.ex. 2012 märktes 919 ex).

Lövsångarens höstflyttning 2016 och 2017

Gransångaren är en art som ökat markant i fångsten i hela Sverige. Vi märker av det på våarna, medan vi missar höststräcket (som sker i slutet av september-oktober) och därför är gransångaren en raritet i höstfångsten (medel de senaste 10 åren är 1.7 ex!). Även tajgasångare och lundsångare är rariteter i fångsten och långt ifrån årliga. I år fångades en tajga- och ingen lundsångare.

Åldersfördelningen hos de fångade fåglarna borde ju vara en bra indikator på häckningsframgången (bra häckningssäsong borde resultera i en hög andel ungfåglar och en låg andel gamla fåglar). Ur statistiken nedan skulle man kunna tolka 2017 som ett år med hyfsad häckningsframgång för flera arter.

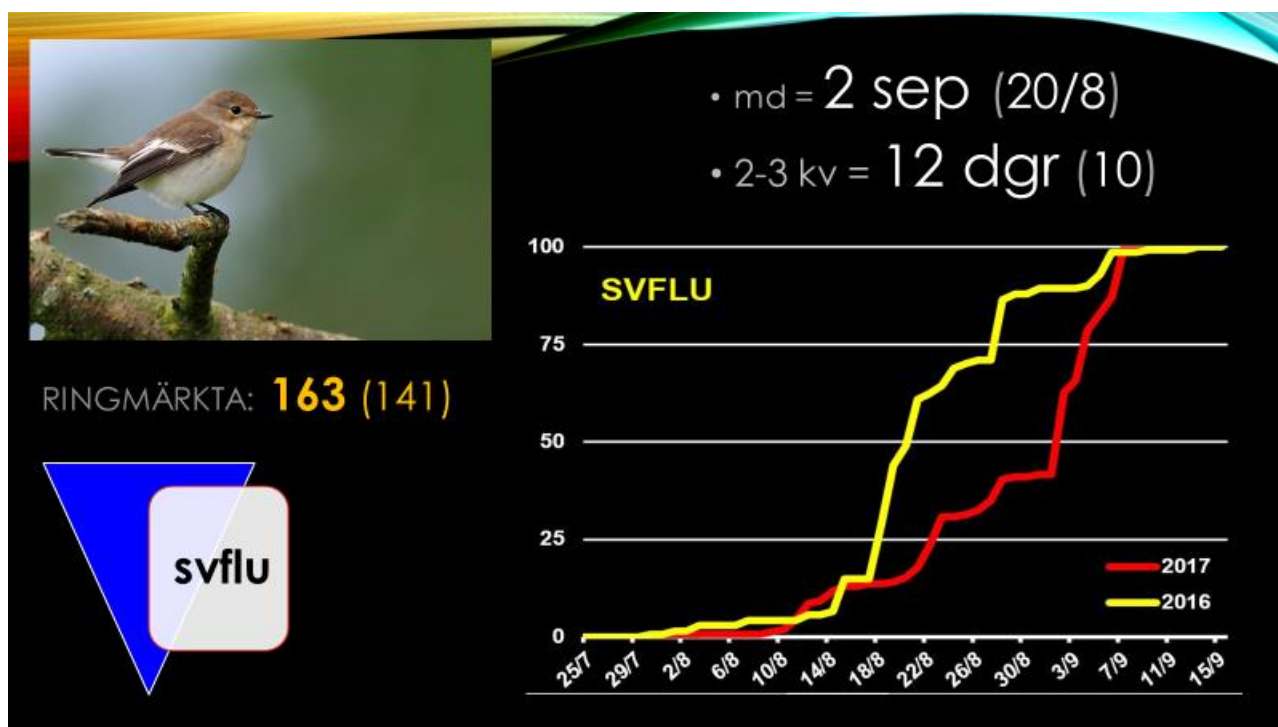
Trädgårdssångaren och den svartvita flugsnappare avviker dock från mönstret. Att åldersbestämma vissa arter på hösten är inte alltid så enkelt, så en viss osäkerhet finns nog i materialet.

Tabell1: Jämförelse av ålder hos vissa fångade arter 2011-2017

	2017	Adulta	2016	Adulta	2015	Adulta	2014	Adulta	2013	Adulta	2010	Adulta	2011	Adulta
Ärtsångare	336	10 (2.9%)	272	13 (3.8%)	413	16 (3.8%)	316	17 (5.4%)	358	14 (3.9%)	344	16 (4.7%)	359	16 (4.4%)
Törnsångare	112	2 (1.8%)	96	7 (7.3%)	113	1 (0.9%)	168	3 (1.8%)	238	6 (2.5%)	130	1 (0.8%)	212	3 (1.4%)
Trädgårdssångare	171	11 (6.4%)	112	4 (3.6%)	78	8 (10.3%)	158	12 (8.6%)	147	7 (4.8%)	247	18 (7.3%)	163	11 (6.8%)
Svarthätta	100	2 (2.0%)	112	3 (2.7%)	122	6 (4.9%)	89	3 (3.8%)	104	6 (5.8%)	87	1 (1.1%)	91	4 (4.4%)
Lövsångare	751	9 (1.2%)	451	6 (1.3%)	782	17 (2.2%)	658	23 (3.5%)	753	3.2% (4.3%)	919	13 (1.4%)	641	38 (5.9%)
Svartvit flugsnappare	163	22 (13.5%)	141	6 (4.3%)	138	8 (5.8%)	162	15 (9.3%)	198	12 (6.1%)	326	19 (5.8%)	143	15 (10.5%)
Totalt märkta	2349		2248		2570		2570		3096		3387		4537	

För flugsnapparna blev resultatet varierande denna höst. På Gotland pågår flera projekt med holkmärkning av halsbandsflugsnappare och beskeden från dessa var att årets häckning gick något bättre än förra året, men långt ifrån bra (kall vår). Därför förväntades ett något bättre resultat för Gotlands landskapsfågel i märkprotokollen än förra året, och 59 ex märktes under hösten (jämfört med förra årets 25 ex), vilket är en bit över de senaste årens medel (52). För den svartvita kusinen, som drastiskt minskat som häckfågel på Gotland, blev det ett aningen bättre år, med 163 märkta (medel 181). Dessa har sannolikt en östligare hemvist (Finland/Ryssland). Vissa höstar med mycket ostvindar (hösten 2015 var en sådan höst) berörs vi av svartvita flugsnappare med extremt långa vingar (medelvinglängd under hösten är 79-80 mm) och med

mer vitt på armpennorna. Dessa fångas i slutet av säsongen. Mer forskning kring detta behövs. Alla utom 5 ex i statistiken nedan är ungfåglar (de flesta har inte blivit könsbestämda).

Svartvita flugsnapparens höstflyttning 2016 och 2017

Tabell 2: Jämförelse av vinglängd hos svartvita flugsnappare 2011-2017

	88 mm	87 mm	86 mm	85 mm	84 mm	83 mm	medel	max	min	Totalt märkta
2017	0	0	0	0	2	3	79.1	84	75	163
2016	1	0	0	1	0	5	79.7	88	76	141
2015	0	0	0	1	2	10	80.2	85	76	138
2014	0	0	0	0	2	3	79.7	84	71	162
2013	0	0	0	0	0	3	79.3	83	72	198
2012	0	0	0	1	0	0	78.9	85	74	326
2011	0	0	0	0	2	5	79.6	84	75	143

För den större grå kusinen blev det ett medelår, 59 märkta (medel 74). Två mindre flugsnappare fångades. Fångsten av arten på våren har visserligen ökat totalt sett (17 ex under vårsäsongen, hela 22 ex våren 2016), men den är fortfarande en ovanlig höststart i näten (många av de som ses senare under hösten lär ha ett östligare ursprung).

För den som hoppades på rariteter i näten blev hösten en besvikelse. Förutom en tajgasångare den 12.9 var det helt raritetsfritt.

Övrig märkning

I samband med Sundregruppens traditionella hösthelg 13 - 15 oktober ringmärktes 144 fåglar. Ett knappt 30-tal personer deltog i helgens verksamhet, som omfattade såväl märkning, fågelskådning, föredrag och allmän god samvaro. Sydligaste Gotland kryllade av framförallt kungsfåglar och en hel del tajgasångare under början av oktober och inflödet fortsatte hela månaden, men p.g.a. blåsigtt väder blev fångsten rätt mager. Jämför man med hösthelgen 2014 då hela 1456 fåglar märktes var årets hösthelg fågelfattig. Av den massiva och unika invasion av gråsiska som drabbade Sverige under oktober och november (bl.a. annat på Hammarö fågelstation fångades över 10.000 gråsiskor som redan resulterat i återfynd från såväl Estland, Ukraina, Danmark och Norge) märktes inget. Var dessa gråsiskor kom ifrån diskuteras flitigt, men kontroller

gjordes på Hammarö från såväl Finland som Norge och i Danmark fångades en kinesiskmärkt fågel (märkt 2016)! En ofattbart lång flyttning, alternativt att den 2016 flyttade mot sydost och 2017 mot väst. Rapporter från Kina indikerar att det även där var en stor invasion av gråsiskor denna höst. Endast några små flockar av dessa grå flög över märkområdet i Sundre under hösthelgen och två ex märktes. Hela 17 märkta taltrastar överraskade en aning. För första gången gjordes försök att fånga fåglar nere vid Rivet, men med rätt magert resultat (för mycket vind). Förutom hösthelgen gjordes ingen övrig märkning denna höst, förutom några nattliga försök att fånga nattskärnor.

Återfynd och kontroller

Ett av syftena med ringmärkning är ju att märkta fåglar återupptäcks. Sedan senaste Staingylpen har vi fått rapporter om ett antal av våra fåglar som hittats/kontrollerats och även fått uppgifter om fåglar som vi kontrollerat.

Återfynd:

En *ärtsångare* som märktes i Sundre 26.7 2011 som ungfågel sköts i Libanon den 28.4 2017 (5 år 277 dagar efter märkning och 2895 km från märkplats).

En *svartvit flugsnappare* som märktes i Sundre 23.8 2013 som ungfågel blev kattmat i Uleåborg, Finland den 16.5 2017 (3 år och 297 dagar efter märkning och 871 km från märkplats).

En ung *trädgårdssångare* som märktes i Sundre 6.9 2016 hittades död på en balkong (flugit mot ett fönster) i Veräjämäki, södra Finland den 11.8 2017 (339 dagar efter märkning och 541 km från märkplats)

En *rödstjärt* (ung hanne) som märktes i Sundre 12.9 2016 hittades död i en trädgård i Migennes, Frankrike den 21.9 i 2017 (1 år och 9 dagar efter märkning och 1399 km från märkplats).

En *mindre flugsnappare* som märktes i Sundre 16.5 2017 kontrollerades av ringmärkare på Utklippan i Blekinge 4 dagar senare (20.5, 184 km från märkplats). Varför den valt att fortsätta mot sydväst är ett mysterium...

En ung *lövsångare* som märktes i Sundre 25.7 2017 blev kattmat i Hjärup, Skåne den 16.8 (22 dagar efter märkning och 338 km från märkplats).

En ung *koltrast* som märktes i Sundre 28.7 2017 blev rovfågelmatt i Sundre (resterna hittade) två veckor efter märkning.

En ung *rödhake* som märktes i Sundre 8.9 2017 kontrollerades av ringmärkare utanför Sevilla, Spanien den 12.11 (63 dagar efter märkning och 2826 km från märkplats).

Kontroller

En *halsbandsflugsnappare* som var märkt som bounge i Fide på Gotland kontrollerades i Sundre den 3.5 2017 (2 år och 327 dagar efter märkning och 21 km från märkplats).

En annan *halsbandsflugsnappare* som var märkt som 2k hona (häckande) i Fide den 22.5 2016 kontrollerades i Sundre den 3.5 2017 (som 2k hona, 346 dagar efter märkning och 19 km från märkplats).

Åldersbestämning av flugsnappare är inte enkelt...

En *rödstjärt* som märktes som 2k hanne (häckande) i Uleåborg, Finland den 22.6 2016 kontrollerades i Sundre som 2k+ hanne den 5.9 2017 (1 år och 75 dagar efter märkning och 991 km från märkplats).

En *halsbandsflugsnappare* som märktes som ung hona i Grötlingbo den 6.8 2016 (av Johan Träff) och kontrollerades i Sundre som 2k hona den 3.5 2017 av Johan Träff!! (270 dagar efter märkning och 28 km från märkplats).

En *svarthätta* som var märkt som ungfågel i Uknö Glo norr om Västervik den 27.7 2016 kontrollerades i Sundre som 2k fågel den 27.4 2017 (274 dagar efter märkning och 146 km från märkplats).

En *lövsångare* som märktes som ungfågel utanför Oslo, Norge den 27.7 2016 kontrollerades som 2k+ fågel i Sundre 22.5 2017 (279 dagar efter märkning och 526 km från märkplats).

En *törnsångare* som märktes som 2k fågel på Christiansö, Bornholm, Danmark den 23.5 2017 kontrollerades 21 timmar (!) senare i Sundre den 24.5 som 2k fågel (255 km från märkplatsen).

Ytterligare en *halsbandsflugsnappare* som märktes den 10.8 2017 i Grötlingbo (av Johan Träff) kontrollerades i Sundre 4 dagar senare den 14.8 (28 km från märkplats).

En *nötväcka* (i sig en ovanlig art i näten i Sundre) märkt den 14.8 2017 i Grötlingbo (av Johan Träff) kontrollerades 7 dagar senare den 21.8 (28 km från märkplats).

Tabell 3: Jämförelse av ringmärkningsdata för sylvia-sångare 2007-2017

	2017	Medel 07-16	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Höksångare	1	11	3	3	15	7	7	16	21	27	7	5
Ärtsångare	336	314	272	413	316	358	344	358	263	274	368	173
Törnsångare	112	170	96	113	168	238	130	212	169	177	218	177
Trädgårdssångare	171	185	112	78	158	147	247	163	348	78	261	260
Svarthätta	100	95	112	122	89	104	87	91	118	81	71	76

Tabell 4: Jämförelsedata av ringmärkningsdata för phylloscopus-sångare och flugsnappare 2007-2017

	2017	Medel 07-16	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Grönsångare	37	68	37	49	56	43	132	115	118	37	49	43
Gransångare	2	1.7	1	1	4	1	0	4	2	1	2	1
Lövsångare	751	646	451	782	658	753	919	640	590	501	706	569
Grå flugsnappare	83	74	76	61	103	74	53	75	81	54	98	61
Mindre flugsnappare	2	1.7	1	0	2	3	3	1	5	1	1	0
Halsbandsflugsnappare	59	52	25	49	69	80	132	56	40	32	11	30
Svartvit flugsnappare	163	170	141	138	162	198	326	143	313	41	223	123

Slutord/tack

Sundregruppen är en ideell förening med många engagerade, men vi behöver bli fler! Att bedriva en fågelstation är kostsamt och föreningen är beroende av gåvor och bidrag från allmänheten och andra. Ett sätt att stödja ringmärkningen vid Hoburgen är att bli stödmedlem i föreningen (minst 100 kronor per år). Då erhåller man också föreningens tidskrift *Staingylpen* två gånger per år elektroniskt. Vill du ha den i pappersform går det också bra, men då får du lägga till minst 50 kronor på medlemsavgiften.

Styrelsen har under året samtalat om hur framtiden för Sundregruppens verksamhet skall se ut. Givet är att den standardiserade märkningen fortsätter, men eftersom klimatförändringarna påverkar fåglarnas ankomst och avfärd så kanske start och slutdatum så småningom kan komma att förändras. Detta diskuterades flitigt på ringmärkarmötet för alla Sveriges ringmärkare i december. Falsterbo fågelstation har gjort ett femårsförsök med att tidigarelägga vårstarten av fångsten och konstaterat att vissa arter idag anländer tidigare än traditionellt. Hur klimatförändringarna skulle påverka fångsten i Sundre kan vi bara gissa oss till eftersom vi inleder vårsången i slutet av april (Falsterbo inleder i början av mars). Likaså har samtal förts om olika projekt kring vissa specifika arter – så Sundregruppens verksamhet utvecklas! Välkommen med i verksamheten 2018!

Föreningen vill tacka Sundreborna Einar Johansson och Sune Jacobsson för god hjälp med det praktiska och familjen Reiland-Ståhlberg för att vi även detta år fått hyra deras "svinhus". Ett stort tack även till Johan Träff m.fl. som ryckt in vid näten och märktången när det varit personalbrist.

Tack också till alla som stöttat föreningens ekonomi med stora eller små bidrag!

Slutligen - tack också till alla övriga som hjälpt till som märkare och assistenter under säsongen. Vi gläder oss åt flera nya ansikten i verksamheten och ser fram emot en ny vår. Om du är intresserad av att delta i vår, för det finns alltid plats för fler assistenter, hör av dig till Lasse Eriksson. Den 25 april börjar en ny säsong bland näten i Sundre. Vi ser fram emot ett spännande år! Det blir 20:e våren som märkningen sker vid Hoburgen (innan dess var vårmärkningen i Skoge och endast höstmärkningen vid Hoburgen), så det är jubileumsår igen!

Tabell 5: Fåglar märkta i Sundre hösten 2017

	Juli	Augusti	September	Totalt standard	Övrig märkning	Total
Sparvhök	0	2	3	5	0	5
Gök	1	1	0	2	0	2
Nattskärra	0	0	2	2	0	2
Göktyta	0	1	0	1	0	1
Ladusvala	0	1	0	1	0	1
Hussvala	0	1	0	1	0	1
Trädpiplärka	0	26	10	36	0	36
Gärdsmyg	1	1	0	2	2	4
Järnsparv	0	6	5	11	1	12
Rödhake	0	0	115	115	10	125
Näktergal	0	8	0	8	0	8
Blåhake	0	1	4	5	0	5
Rödstjärt	0	19	64	83	0	83
Buskskvätta	0	9	3	12	0	12
Stenskvätta	0	0	1	1	0	1
Koltrast	16	14	0	30	3	33
Björktrast	5	2	3	10	0	10
Taltrast	4	5	11	20	17	37
Rödvingetrast	0	0	0	0	2	2
Gräshoppsångare	0	1	1	2	0	2
Sävsångare	0	6	5	11	0	11
Kärrsångare	0	1	0	1	0	1
Rörsångare	0	0	1	1	0	1
Härmsångare	3	15	1	19	0	19
Höksångare	0	0	1	1	0	1
Ärtsångare	26	202	108	336	0	336
Törnsångare	10	73	29	112	0	112
Trädgårdssångare	6	82	83	171	0	171
Svarthätta	6	20	74	100	2	102
Tajgasångare	0	0	1	1	0	1
Grönsångare	2	28	7	37	0	37
Gransångare	1	1	0	2	2	4
Lövsångare	100	326	325	751	0	751
Kungsfågel	0	0	32	32	63	95
Grå flugsnappare	0	32	51	83	0	83
Mindre flugsnappare	0	0	2	2	0	2
Halsbandsflugsnappare	1	56	2	59	0	59
Svartvit flugsnappare	0	68	95	163	0	163
Svartmes	0	4	1	5	1	6
Blåmes	6	1	0	7	14	21
Talgoxe	25	9	1	35	16	51
Nötväcka	0	2	0	2	0	2
Trädkrypare	1	0	0	1	1	2
Törnskata	1	31	14	46	0	46
Kaja	0	0	0	0	1	1
Bofink	3	4	4	11	2	13
Bergfink	0	1	0	1	0	2
Grönfink	2	0	0	2	3	5
Steglits	0	1	0	1	0	1
Hämpling	0	3	0	3	0	3
Gråsiska	0	0	0	0	1	1
Grönsiska	0	0	0	0	1	1

Mindre korsnäbb	0	5	0	5	0	5
Rosenfink	0	1	0	1	0	1
Domherre	0	0	0	0	1	1
Sävspurv	0	3	0	3	0	3
Summa	219	1071	1059	2349	144	2493

En av höstens många grå flugsnappare

Fotona i rapporten är tagna av Sundregruppen.
Datadiagrammen är framtagna av Johan Träff.

Bimbi Ollberg
Burs, Ammunde 417
62349 Stånga
bimbi.ollberg@svenskakyrkan.se